

Závěrečná zpráva o působení učitele u krajanů

Školní rok: 2025/2026

Destinace (země, místo): Rumunsko, Eibenthal

Jméno, příjmení: Mgr. Martin Horn

Školy

Základní škola Eibenthal (povinná školní docházka)

Mateřská škola – 6 dětí

0. třída – 1 dítě

1. třída – 3 děti

2. třída – 1 dítě

3. třída – 2 děti

4. třída – 1 dítě

5. třída – 4 děti

6. třída – 3 děti

7. třída – 1 dítě

Český jazyk se vyučoval také v **Oršově**, kde výuka zahrnovala žáky druhého stupně základní školy (povinná školní docházka) a studenty střední školy. Do skupiny začátečníků chodilo 6 dětí, skupinu pokročilých tvořilo 9 dětí.

Vedle školní výuky probíhaly v Eibenthale také **volnočasové aktivity**, do nichž se zapojovalo celkem 17 dětí. Pravidelně je navštěvovaly děti od mateřské školy až po 7. třídu, příležitostně se přidávali také eibenthalští středoškoláci.

Výuka českého jazyka v Eibenthale a Oršově

Podmínky pro výuku češtiny nejsou v obou místech totožné. V eibenthalské škole jsou děti při výuce rozděleny především podle věku a ročníků. Vzhledem k malému počtu žáků se zpravidla spojují dva nebo tři ročníky a vznikají tak malé skupiny o přibližně třech až čtyřech dětech. I v rámci takto vytvořené skupiny se však může úroveň znalosti češtiny jednotlivých dětí výrazně lišit. Někteří rumunští žáci ovládají češtinu jen ve velmi omezené míře. Výuka proto vyžaduje individuální přístup a průběžné přizpůsobování práce konkrétním potřebám jednotlivých žáků.

Situaci dále komplikují projevy možných poruch učení u některých dětí. Náročnost přípravy zvyšuje také častější spojování žáků celého stupně do společné výuky bez dělení do skupin.

V Oršavě je situace odlišná. Zde se při organizaci výuky zohledňuje také jazyková úroveň a děti jsou rozděleny na začátečníky a pokročilé. Díky tomu lze lépe nastavit tempo výuky, náročnost úkolů i očekávání odpovídající znalostem jednotlivých skupin. Na hodiny docházejí žáci z několika škol.

Samotný způsob práce v Eibenthale má v některých ohledech blízko k českým malotřídním školám. Specifické je však postavení českého jazyka. Nejde o postupový ani maturitní předmět a pro jeho výuku není k dispozici odpovídající rámcový vzdělávací program ani učebnice, které by reagovaly na rozdílné potřeby zdejších dětí. Výuka tak do značné míry stojí na zkušenosti a samostatnosti učitele. Jeho úkolem je průběžně vytvářet nebo vyhledávat vhodné materiály a volit takové postupy, které budou fungovat v konkrétní skupině. Výhodou tohoto modelu je velmi dobrá znalost jednotlivých dětí, jejich schopností, potřeb a možností. Současně však absence formální didaktické podpory představuje poměrně značnou zátěž při přípravě učitele.

Pokud jde o smysl a obsah jazykové výuky, za hlavní cíl nepovažují pouze zvládnutí gramatických pravidel. Důležité je především to, aby si děti k českému jazyku vytvořily vztah a dokázaly jej co nejlépe používat v běžném životě. Tomu se přizpůsobuje také náplň jednotlivých hodin. Významnou část výuky tvoří práce s textem a rozvoj schopnosti porozumět jeho obsahu. Děti zároveň dostávají prostor pro vlastní vyjadřování a postupně si rozšiřují slovní zásobu i schopnost formulovat vlastní myšlenky.

Úroveň znalostí, které se dětem podaří během školní docházky dosáhnout, však zpravidla není srovnatelná s úrovní dětí navštěvujících školy v České republice. Je to dáno především menším rozsahem výuky českého jazyka, odlišným jazykovým prostředím a celkovými podmínkami, v nichž učení probíhá.

Výuka českého jazyka zároveň přesahuje rámec samotného jazyka. Do hodin jsou přirozeně zařazována také různá témata, která dětem pomáhají rozšiřovat všeobecný přehled a současně prohlubovat jejich vztah k českému prostředí a kultuře.

Důležitou otázkou je také vztah mezi spisovnou češtinou a místní jazykovou podobou. Místní dialekt není pouze odchylkou od spisovného jazyka, ale také součástí kulturního dědictví zdejší komunity. Úkolem výuky proto není jeho potlačování. Děti by měly poznat rozdíly mezi místní a spisovnou podobou češtiny a vědět, kdy je vhodné kterou z nich používat. Místní způsob vyjadřování je přirozenou součástí jazykového prostředí komunity. Zároveň je důležité, aby děti dokázaly rozlišovat mezi oběma vrstvami jazyka.

Pro starší žáky od 5. třídy až po střední školu představuje výraznou motivaci k učení možnost účastnit se olympiády z českého jazyka, která probíhá pod záštitou rumunského ministerstva vzdělávání. Mladší žáci se mohou zapojit do soutěže Milujme svůj mateřský jazyk, v níž si mohou ověřit své znalosti. Tyto soutěže jsou pro děti důležitou motivací zejména k osvojování gramatiky, která jinak nepatří mezi příliš oblíbené části výuky. Možnost porovnat své znalosti s ostatními a soutěžit tak dává gramatice konkrétnější smysl a zvyšuje zájem žáků o její zvládnutí.

Při rozvoji čtenářství střídáme dva způsoby práce. Pokud je to možné, čteme společně celou knihu, která je k dispozici v několika exemplářích. Využíváme také kratší texty z čítanek, například bajky, pověsti, pohádky nebo básně. Přednost dáváme textům, které jsou v čítankách otištěny

celé, takže děti mohou pracovat s uceleným příběhem nebo textem, a ne pouze s jeho částí vytrženou z kontextu.

S pomocí AI si vytvářím také komplexní pracovní listy, v nichž si žáci postupně procvičují všechny základní jazykové dovednosti – čtení s porozuměním, psaní, poslech a mluvení. Tyto materiály mohou zároveň přizpůsobovat věku, jazykové úrovni a aktuálním potřebám jednotlivých žáků. Při výuce a procvičování využíváme také různé vzdělávací weby, například Moje čeština, Umíme česky, Školákov a ČT edu, a pracujeme také s dětskými časopisy, jako jsou Sluníčko a Mateřídouška.

Z učebnic nejčastěji využíváme ucelenou řadu nakladatelství Nová škola Brno, včetně slabikářů, písanek, pracovních sešitů, čítanek a dalších materiálů, dále pak Češtinu pro život a Česky krok za krokem. K výuce slouží také zpěvníky, čítanky, knihy pohádek a říkadel a další doplňkové zdroje. Vzhledem k odlišnému jazykovému prostředí však není možné materiály určené pro české školy využívat bez úprav, a proto je potřeba z nich vybírat podle konkrétních potřeb žáků. U předškolních dětí jsou ve výuce nejvíce zastoupeny hry, výtvarné činnosti, písničky, říkadla a jednoduchá konverzace.

Na konci školního roku jsou žáci hodnoceni známkou na vysvědčení. Hodnoticí stupnice je desetibodová, přičemž 10 představuje nejlepší hodnocení. Z češtiny se známky žáků obvykle pohybují v rozmezí 8 až 10.

Ze strany dospělých zájem o výuku češtiny nebyl.

Volný čas jako další prostor pro práci s dětmi

Volnočasové aktivity probíhaly většinou v klubovně, ve školní tělocvičně, na venkovním hřišti nebo jinde v přírodě. Při přípravě různých vystoupení nám byla k dispozici i scéna U Medvěda, případně prostory restaurace Eibenthal. Školní tělocvičnu jsme mohli využívat třikrát týdně dvě hodiny.

Na organizaci a realizaci volnočasových aktivit se významně podíleli stážisté programu Erasmus+. V tomto školním roce jich působilo v Eibenthalu pět, každý se zapojoval především v oblastech, které odpovídaly jeho schopnostem a zájmům.

Stážisté z českých univerzit přijíždějí do vesnic v Banátu již několik let. Jsou obrovským přínosem nejen pro českého učitele, ale hlavně pro celou komunitu. Organizují volnočasové aktivity pro děti, zapojují se do místních projektů, pomáhají s kulturními akcemi, přinášejí nové nápady. Svými aktivitami obohacují místní život, pomáhají také s výukou češtiny. I pro studenty je to jedinečná zkušenost – poznávají krajany žijící stovky kilometrů od České republiky a jejich každodenní život, společně tráví čas při kulturních a komunitních akcích.

Stážisté se v rámci volnočasových aktivit nejčastěji věnují výtvarným činnostem, hře na hudební nástroje, především na kytaru a piano, organizaci různých her, divadlu a sportu. Velký zájem je především o fotbal, k čemuž přispívá i pěkné fotbalové hřiště přímo ve vesnici. Oblíbený je mezi dětmi a mládeží také filmový klub, o který letos dospělí zájem neměli.

Stabilní návštěvnost má rovněž folklorní kroužek. Starší děti jsou již poměrně samostatné a v posledních letech se stále více podílejí na přípravě vlastních vystoupení. Samy si vybírají lidové písně, které chtějí nacvičit, vymýšlejí vlastní choreografie a podílejí se také na hudebním doprovodu. Řada z nich ovládá hru na některý hudební nástroj a aktivně se zapojuje do veřejných vystoupení. S menšími dětmi při nácviku pracuje učitel nebo někdo z krajanů.

Role učitele se tak v této oblasti postupně posouvá spíše ke koordinaci jednotlivých aktivit, vedení a podpoře týmu a poskytování potřebného poradenství. Samostatně volnočasové aktivity učitel organizuje především v období, kdy v Eibenthale nejsou přítomni stážisté.

Na organizaci volnočasových aktivit se však nepodílejí pouze učitel a stážisté. Stále výrazněji se zapojuje také mladší generace krajanů, především místní rodiče. Příkladem je pravidelná činnost dětského kostelního sboru, který vystupuje při bohoslužbách, církevních slavnostech a dalších akcích. V obci funguje také kostelní sbor dospělých, jehož členy jsou i některé starší děti. Do činnosti obou sborů se podle potřeby zapojují také učitel a stážisté.

Velké akce

Organizaci větších událostí zajišťuje především Fórum Čechů v Rumunsku, které je velmi aktivní a během celého roku připravuje pestrý program pro českou komunitu, a společnost VisitBanat s.r.o., za kterou stojí „kluci z Banátu“ Štěpán Slaný, Tiberiu Pospíšil a Jan Duben.

K nejvýznamnějším akcím v průběhu roku patřily:

Den českého jazyka, Dobroty babiček – 27.9.
Banátský výrobek roku – 12.10.
Eibenthalské hody – 25.-26.10.
Kinderbál a masopustní oslavy – 15.-17.2.
Olympiáda z českého jazyka pro žáky 5. – 12. tříd, státní kolo – 7.-9.4.
Uklidme Česko - Uklidme Eibenthal – 20.9., 20.4.
Eibenthal Fest (Pivní festival) – 1.-2.5.
Setkání české katolické mládeže – 16.5.
Zavádění pod máj – 24.5.
Soutěž pro žáky 1. stupně Milujme svůj mateřský jazyk – 6.6.
Festival kostelních sborů – 20.6.
Setkání české mládeže – 18.7.
Festival českého folkloru – 1.8.
Setkání eibenthalských rodáků – 8.8.
Festival Banát – 19.-23.8.

(Ve výčtu nejsou uvedeny všechny církevní svátky a slavnosti, které tvoří významnou součást života katolického Eibenthalu a během roku se zde pravidelně slaví.)

Na řadě těchto akcí měl český učitel společně s dětmi folklorní vystoupení a podle potřeby se podílel také na jejich organizaci.

Vedle toho během roku sám nebo ve spolupráci se stážisty připravoval řadu menších programů a akcí. Za zmínku stojí školní besídky, oslavy sv. Martina, sv. Mikuláše, Dne dětí atd.

Děti z Eibenthalu a Oršovy jsou na krajaňských akcích aktivní, v soutěžích dosahují velmi dobrých výsledků. Kromě soutěží pořádaných v Rumunsku stojí za zmínku např. úspěšná účast žákyně 6. třídy eibenthalské školy v mezinárodní olympiádě z českého jazyka, kterou pořádá spolek Česká škola bez hranic.

Spolupráce

Každodenní fungování učitele v Eibenthale je do značné míry založeno na spolupráci s místními lidmi. Jejich pomoc se týká jak praktických záležitostí, tak možnosti využívat prostory, které jsou

pro práci s dětmi a pořádání akcí důležité. K dispozici je například restaurace Eibenthal nebo hospoda U Medvěda.

V rámci svého působení jsem nejvíce spolupracoval se třemi lidmi – Tomášem Pospíšilem, předsedou místní krajské organizace, Marií Doskočil, ředitelkou školy, a Michaelou Leoreanu, která má ve Fóru na starosti oblast vzdělávání.

Velmi důležitá je spolupráce se stážisty. Pro učitele to vedle pedagogické práce znamená také roli koordinátora celého týmu – od výběru studentů a přípravy jejich příchodu přes jejich zapojení do života obce až po plánování a vyhodnocování jejich práce. Zároveň je důležité ponechat jim prostor pro vlastní iniciativu a využití jejich zkušeností a schopností. Dosavadní zkušenosti se stážisty jsou pozitivní.

Nelze nezmínit také spolupráci s českými kolegy v Kruščici a na Svaté Heleně – Alenou Havlovou a Lukášem Daněm. Vydáváme společně časopis Český Banát, spoluorganizujeme soutěž Banátský výrobek roku, na Facebooku a Instagramu působíme pod názvem Hezky česky v Banátu. Rovněž máme společný chat, kde se pravidelně setkáváme a řešíme vše potřebné (například vybíráme stážisty). S kolegou ze Svaté Heleny i s dalšími místními učiteli češtiny samozřejmě úzce spolupracujeme na akcích, které pořádá Fórum Čechů v Rumunsku.

Také jsem navázal spolupráci s Rádiem Temešváš, kde tvořím příspěvky pro české vysílání.

Pokud jde o zastupitelský úřad, jeho představitelé se pravidelně účastní krajských akcí. S konzulem Ivem Svobodou jsem v průběžném kontaktu.

Podmínky pro výuku

Škola v Eibenthalu je díky evropským fondům po technické stránce velmi dobře vybavena. K dispozici je počítačová učebna, interaktivní tabule ve všech třídách a samostatná učebna češtiny s knihovnou. Z pohledu učitele jsou podmínky pro výuku vyhovující a potřebná technika či pomůcky byly po dohodě s DZS průběžně doplňovány. V Oršově jsme měli k dispozici prostornou učebnu s klasickou tabulí, vybavení zde bylo podstatně skromnější.

Méně příznivé jsou podmínky pro volnočasové aktivity. Zejména v zimním období chybí vhodné prostory pro odpolední a večerní činnost. Klubovna se nachází v sousední vesnici a v chladnější části roku není příliš vhodná k delšímu pobytu. Školní budova je po 14. hodině uzamčena a tělocvična lze využívat pouze třikrát týdně. Kulturní dům je z technických důvodů mimo provoz.

Dojíždění do Oršovy vlastním automobilem bylo bezproblémové, cesta do destinace též.

Podmínky pro učitele

Ubytování je vyhovující. Jedná se o starší chalupu se dvěma pokoji, vybavenou kuchyní, vlastním sociálním zařízením a dobrými kamny. V zimním období se bohužel nedá vytopit kuchyň. Voda není pitná, lze však využívat nedaleký pramen. Pro větší nákupy je možné zajet do 45 km vzdálené Oršovy, v obci je k dispozici pouze malý obchod se základním zbožím. V sezóně je možné se stravovat v místní restauraci.

Sedmikilometrová úzká asfaltová silnice, která se z vesnice klikatí dolů k Dunaji, je poněkud adrenalinovým zážitkem. Člověk nikdy neví, kdo, kdy a hlavně jakou rychlostí se proti němu náhle vyřítí.

Co se podařilo a nepodařilo, problémy a doporučení

Většinu plánovaných aktivit se podařilo uskutečnit a stážisté se úspěšně zapojili především do volnočasového programu. Méně se však podařilo využít jejich potenciál přímo ve školní výuce. Přístup do vyučovacích hodin jim byl ze strany školy umožněn přibližně jednou měsíčně, přestože by jejich zapojení mohlo být pro žáky i učitele velmi přínosné. Po jednáních se podařilo alespoň rozšířit jejich možnosti využívat tělocvičnu pro volnočasové aktivity. Do budoucna by bylo vhodné v součinnosti s rumunskými orgány systémově nastavit podmínky jejich působení ve škole.

Celkově je však atmosféra ve škole pozitivní, podařilo se navázat dobrou spoluprací s ředitelkou Marií Doskočil. Prostor ke zlepšení naopak vidím v komunikaci s některými představiteli krajské organizace a obce. Do budoucna by bylo vhodné komunikaci zintenzivnit a nastavit tak, aby byla pravidelnější a efektivnější na obou stranách, větší rezervy však vnímám na straně místních partnerů. V Oršově, Ešelnici i dalších obcích jsou předsedové krajských organizací příjemní a komunikativní.

Samostatnou otázkou je výuka u žáků, jejichž mateřským jazykem není čeština. Tyto děti jsou v rámci rozvrhu zařazené do společných hodin s českými žáky, přestože jejich jazyková úroveň často neumožňuje plnohodnotně sledovat výuku. Pro začátečníka je obtížné osvojovat si českou gramatiku, pokud současně nerozumí základnímu jazyku, v němž výuka probíhá. Snaha nabídnout těmto žákům češtinu pro cizince formou odpoledního kroužku se podařila jen částečně. Problémem je především doprava – po skončení vyučování děti odjíždějí školním autobusem a zejména mladší žáci z vedlejší vesnice se již na odpolední kroužek nevrátí. Situaci navíc komplikuje uzavření školní budovy hned po vyučování. Pravidelně tak na češtinu pro cizince docházeli pouze přibližně dva žáci a zájem ostatních rodičů byl malý. Doporučuji proto tuto otázku zohlednit již při tvorbě nového rozvrhu a hledat způsob, jak výuku češtiny pro žáky s jiným mateřským jazykem lépe organizačně začlenit.

Za jednu z hlavních oblastí, která stále postrádá dostatečné zázemí, považuji metodickou podporu výuky češtiny v krajském prostředí. Výuka češtiny jako jazyka předků má svá specifika, která běžné učebnice určené pro české školy nemohou vždy dostatečně zachytit. Vhodných materiálů pro potřeby krajských komunit je proto stále nedostatek.

Jako možné řešení vidím postupné vytvoření souboru metodických a výukových materiálů vycházejících přímo z podmínek místních škol a z potřeb žáků, pro něž je čeština jazykem předků. Jejich tvorba může být zároveň příležitostí ke spolupráci místních učitelů češtiny z řad krajanů. Zatím vznikl pouze návrh slabikáře, který může být prvním krokem k vytvoření širšího souboru materiálů.

Různé

Eibenthal je česká obec v rumunském Banátu, jejíž historie sahá do roku 1827. Příští rok si tedy připomene 200 let od svého založení. Čeština je zde stále součástí každodenního života a spolu s místními zvyky, písněmi a dalšími tradicemi tvoří důležitou součást identity obce. V posledních letech se do Eibenthalu vrátilo také několik mladých rodin, což je důležité pro budoucnost vesnice. K vytváření podmínek, které mohou přispět k návratu dalších mladých lidí a rodin, přispívá svou prací také český učitel.

Důležitou součástí života obce je církevní dění a pravidelná kulturní a společenská setkání. Škola má své místo především ve vzdělávání dětí a v předávání českého jazyka a tradic mladší generaci. Vedle práce ve škole se český učitel zapojuje také do kulturních a společenských aktivit

a do činností, při nichž děti používají češtinu mimo běžnou výuku. To všechno přispívá k udržování českého jazyka a kultury v Eibenthale.

Podrobnější informace o Banátu jsou dostupné na webových stránkách www.banat.cz a www.visitbanat.com. Další informace přináší digitální časopis Český Banát, dostupný na www.visitbanat.com/casopisbanat, a sociální sítě Facebook a Instagram pod názvem Hezky česky v Banátu.

Závěrem bych rád poděkoval Domu zahraniční spolupráce, zejména paní doktorce Olze Vlachové, za veškerou podporu a pomoc.

Obrázek 1: Slavnostní ukončení školního roku

Obrázek 2: Festival kostelních sborů

Obrázek 3: Filmový klub

Obrázek 4: Mikuláš

Obrázek 5: Svatomartinské oslavy

Obrázek 6: Setkání Čechů z Ešelnice

Obrázek 7: S kolegy v Krušcici

Obrázek 8: V eibenthalském "parku"

Obrázek 9: Soutěž Milujme svou mateřskou řeč

Obrázek 10: Návštěva krajanů z Nového Sadu

Obrázek 11: Olympiáda z českého jazyka – okresní kolo

Obrázek 12: Zasloužené posezení po úklidové akci

Obrázek 13: Vánoční vystoupení